

A francia elnökválasztás magyar és francia szemmel

A francia elnökválasztási kampány során a jelöltek számos szakpolitikai kérdésről folytatnak vitát, Magyarországról szemlélve azonban a választások tétje egyszerűen összefoglalható: hatalomra kerül-e a jobboldal Franciaországban, vagy az ország továbbra is balliberális irányítás alatt marad? Vajon a franciák is így látják ezt a kérdést?

A külföldi országok belpolitikai folyamatait különös érzékenységgel kell elemezni. Mi, magyarok ezt jól tudjuk, hiszen nap mint nap tapasztaljuk, hogy nemzetközi elemzők rendkívüli magabiztossággal teljesen téves képet festenek Magyarországról. A magyar politikával kapcsolatos hibás megállapítások mögött nemcsak politikai elfogultság áll, hanem az is, hogy a külföldi politikai kommentátorok általában nincsenek tisztában a magyar valósággal. A külföldi tudósítások ráadásul sok esetben nem a vizsgált ország valóságát akarják megérteni és közvetíteni saját közönségük felé, hanem egy-egy otthoni politikai narratívához keresnek illusztrációt külföldön. A nyugat-európai lapok azért is tüntetik fel rossz színben a jobboldali konzervatív vezetésű Magyarországot, hogy ezzel is sugallják polgáraik számára, mennyire „veszélyes”, ha egy országot jobboldali, konzervatív kormány irányít.

A francia elnökválasztás kimenetele a magyar politika szempontjából nem közömbös, mert Magyarország számára tagadhatatlanul pozitív fejlemény lenne, ha a leendő francia elnök „politikai ellenfél” helyett politikai szövetségesként definiálná a magyar miniszterelnököt. Emiatt a magyar politikai elemzők esetében is fennáll a veszélye annak, hogy a francia választásokat saját szemüvegünkön keresztül szemléljék. Azonban a magyar szemüveg jelen esetben nem feltétlenül jelent hátrányt, sőt, lehet, hogy ezúttal éppen a lényeglátást segíti.

Magyarországon az elmúlt évtizedben rendkívül élesen érzékelhetők voltak az általában Európában is meghatározó politikai törésvonalak, ezért ezeket magyar szemmel könnyebb észrevenni más országok esetében is. A magyar politikai viták az elmúlt tizenkét évben nem kizárólag nemzeti térben zajlottak, hanem gyakran kerültek európai uniós szintésre is. Azáltal, hogy a magyar kormány számos intézkedése európai uniós vagy tagállami politikusok reakcióját

váltotta ki, illetve hogy a kormányzat általános politikájáról összeurópai vitákat szerveztek az Európai Parlamentben, a magyar politika összefonódott az európai politikával. Nemcsak a külföldiek értesülhettek az általánosnál nagyobb mértékben a magyar politikai vitákról, hanem saját belpolitikai vitáik mentén a magyarok is jobban érzékelhették az európai politika meghatározó kérdéseit. Szabad, szuverén nemzetekből álló Európa vagy központosított Európai Egyesült Államok; szélsőséges liberalizmus vagy konzervatív, kereszténységen nyugvó értékrend; az európai kulturális hagyományok megőrzése vagy bevándorlás és multikulturalizmus; a jobboldali, konzervatív értékek szabad képvisellete vagy megkérdőjelezhetetlen balliberális hegemonia – néhány jelentős dilemma az elmúlt évekből, amely nemcsak magyarországi, hanem európai uniós és francia viszonylatban is kiemelt jelentőségű.

A magyarok saját politikai küzdelmeik és szövetségépítéseik során szerzett tapasztalataik alapján a külföldi térben is könnyebben tájékozódnak, és tudják, hogy a feni törésvonalak esetében ki melyik oldalon áll. Magyarországról szemlélve egyértelmű, hogy Emmanuel Macron a balliberális táborot erősíti, európai parlamenti pártcsaládja, a Renew Europe is a multikulturalizmus, a bevándorlás és a brüsszeli központosítás pártján áll. Az is világos, hogy Macron ellenpólusát a valós politikai erővel rendelkező francia jobboldali politikusok közül jelenleg Marine Le Pen képes megtestesíteni. A francia elnökválasztás második fordulójába jutott két jelölt párharcának legfőbb politikai tétje világos: ki tud-e alakulni és meg tud-e erősödni Franciaországban egy markáns jobboldali formáció, amely ellenállhat az egyre erősebb balliberális nyomásnak? Le Pen győzelme erőteljes jelzés lenne ebbe az irányba, de már a szoros eredmény is a jobboldal további stabilizálódását eredményezhetné.

A francia választásokat Franciaországból szemlélve a kép azonban nem ennyire egyértelmű. A francia elnökválasztások sajátossága, hogy a jelöltek szakpolitikai részletekbe menő vitákat folytatnak a főbb politikai és gazdasági kérdésekről. A kampányrendezvényeken és elnökjelölti vitákon elhangzó részletek és számadatok imponálnak a választóközönségnek, de könnyen elterelik a figyelmet a lényegről, ami nem volt másként az idei választáson sem, ahol 12 jelölt programját kellett a választóknak összehasonlítóan értelmezniük. A tisztánlátást szintén nehezíti, hogy a győzelemre esélyes jelöltek nem akarnak egyetlen területet sem szabad prédaként meghagyni riválisaiknak, így mindenki fogalmaz meg „alibijavaslatokat” a számára kevésbé fontos témákban is. Ezzel állhat összefüggésben az is, hogy a választások közeledtével Emmanuel Macron intézkedéseiben és elnöki programjában is megjelentek például a bevándorlást szigorító elképzelések.

Macron elnök egyébként is jól lavírozik a centrumban, értékrendileg bal-liberális politikát folytat, de gazdasági intézkedései terén szakított a korábbi szocialista politikával, és a jobboldali polgárság igényeinek igyekszik megfelelni. Kormányában megjelentek a jobboldali Republikánusok párthoz tartozó miniszterek, sőt miniszterelnökei is ebből a táborból érkeztek. Ezzel sikerült megszólítani a korábbi jobboldali szavazókat is, anélkül, hogy valódi konzervatív, jobboldali értékrendű politikát folytatott volna.

A jobboldali és balliberális törésvonal élet szintén tompítja, hogy a szavazatok 27,85%-át megszerző Emmanuel Macron és a voksok 23,15%-át magáénak tudó Marine Le Pen mellett harmadik nagy tömbként stabilizálódott az első fordulóban Jean-Luc Mélenchon szélsőbaloldali tömörülése is, amely 21,95%-os támogatást kapott. Emiatt, bár a második fordulóban Le Pen–Macron párharcnak lehetünk szemtanúi, a szavazók valójában sokkal megosztottabbak, mint amit a második forduló párbaj sugall.

A Macronnal szembeni erős jobboldali egység kialakulását gátolja, hogy az elmúlt évtizedek politikai váltógazdaságában meghatározó szerepet játszó, több elnököt is adó klasszikus jobboldali párt, a Republikánusok (korábban UMP) súlyos választási vereségei ellenére sem hajlandó átadni a helyét Marine Le Pen jobboldali pártjának, holott jelöltjük az 5%-os küszöböt sem érte el a választáson. Csakúgy, mint számos politikai erő, ők is tartják magukat a klasszikus viselkedéshez, és inkább „elviselik” Emmanuel Macront elnökként, minthogy a „szélsőséges” Marine Le Pent segítsék hatalomra.

Hogy megállja-e a helyét a szélsőjobboldali jelző Marine Le Pennel és az általa vezetett Rassemblement nationallal (korábban Front national) kapcsolatban, a mai napig meghatározó kérdés Franciaországban. Tény, hogy a Le Pen család és a Front national egykor a politikai paletta jobbszélén helyezkedett el. Ugyanakkor a párt jelentős normalizálódáson ment keresztül, miután 2011-ben Marine Le Pen vette át az elnöki pozíciót, és 2015-ben kizárta apját a pártból. Mindeközben a párt programja is folyamatosan elhagyta korábbi radikális jegyeit, és a jobbközép oldalon keletkezett vákuumot igyekszik kitölteni. A sorozatos választási eredmények azt mutatják, hogy a párt választói megítélése szintén jelentősen javult. Immár második alkalommal fordult elő, hogy Marine Le Pen néhány százalékponttal maradt csak le a győztes mögött a választások első fordulójában. Ez a tartós választói támogatás a politikai riválisokat is el kell hogy gondolkodtassa. A több mint 8 millió francia választó által támogatott politikust és politikai formációt nem lehet a végtelenségig szélsőségesnek bélyegezve marginalizálni.

A francia elnökválasztás magyar és francia szemmel

Mára tény, hogy Marine Le Pen a francia választók nagy része szempontjából fontos mondanivalót fogalmaz meg többek között a bevándorlás, az Európa-politika és a politikai pluralizmus tekintetében. Bár a francia választási rendszer merőben eltér a magyartól, a választók gondolkodásmódja, kulturális és történelmi háttere is sajátos francia mintákat követ, mégis második alkalommal alakul ki az elnökválasztásokon olyan felállás, amely azt sugallja, hogy ha még nem is mindig szabad szemmel láthatóan, a mélyben Franciaországban is a magyarok által intuitívan érzékelt törésvonalak húzódnak meg.

2022. április 20.